

SUSTAINABILITY REPORTING FOR REINFORCING CAPITAL MARKET IN THAILAND

Prapaporn Kiattikulwattana^{1*}, Ra-Pee Pattanapanyasat^{1*}

¹Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

ABSTRACT

Investors evaluate several information to select the best company to invest. Currently, responsibility investors focus on information about environment, social and governance (ESG). This information reveals risks, responsibility, and sustainability of company. Many ESG disclosure guidelines and ESG indexes for investment are available both in global and country levels. The Stock Exchange of Thailand also supports listed companies to disclose ESG information. The ESG information is valuable information for several groups of users. Therefore, board members of companies and accountants should understand their roles on ESG and reporting process.

Keywords: Environment, social and governance (ESG), sustainability report, Thailand Sustainability Investment (THSI), SET THSI Index (SETTHSI)

*Author e-mail address: prapaporn@cbs.chula.ac.th, ra_pattana@yahoo.com

รายงานความยั่งยืน เพื่อความมั่นคงของตลาดทุนในประเทศไทย

ประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา¹, รพี พัฒนาปัญญาสัตย์¹

¹คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, 10330, ประเทศไทย

บทคัดย่อ

นักลงทุนแสวงหากิจการที่ให้ผลตอบแทนสูงและมีความยั่งยืนโดยประเมินผ่านข้อมูลต่าง ๆ ในปัจจุบัน นักลงทุนที่มีความรับผิดชอบได้ให้ความสำคัญต่อข้อมูลสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาล ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประเมินความเสี่ยง ความรับผิดชอบของกิจการ และความยั่งยืนของกิจการ การรายงานความยั่งยืนมีเกณฑ์การรายงานที่หลากหลายทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ และมีดัชนีการลงทุนที่จัดทำขึ้นโดยระดับคะแนนของข้อมูลความยั่งยืน ในประเทศไทยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลในรายงานความยั่งยืน เนื่องจากรายงานความยั่งยืนมีประโยชน์ต่อบุคคลหลายกลุ่ม ดังนั้น คณะกรรมการบริษัทและนักบัญชีควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาล และรายงานความยั่งยืน

คำสำคัญ: สิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาล, รายงานความยั่งยืน, รายชื่อหุ้นยั่งยืนในประเทศไทย, ดัชนีความยั่งยืน

ความนำ

นักลงทุนจะหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทั้งในรูปแบบเงินและไม่เป็นเงินจากแหล่งต่าง ๆ ปัจจุบันนักลงทุนได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ไม่เป็นเงินมากขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงและโอกาสในการลงทุน ดังนั้น บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้จัดทำรายงานรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อสื่อสารและตอบสนองความต้องการของนักลงทุน การสำรวจนักลงทุนประเภทสถาบันทั่วโลกโดยบริษัท Ernst & Young (EY) ในปีค.ศ. 2014 พบว่าร้อยละ 75 ของนักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ไม่เป็นเงินจากข้อมูลรายงานประจำปีและนำไปใช้ตัดสินใจลงทุนในระดับสูง แต่นักลงทุนก็ใช้ข้อมูลจากรายงานประเภทอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ รายงานบูรณาการ (Integrated Report: IR) และเริ่มให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อ

สังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) รายงานเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Report) และข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) จากผู้จัดทำฐานข้อมูลทางการเงิน เช่น Bloomberg อย่างไรก็ตาม แหล่งของการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เป็นเงินที่นักลงทุนให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ ข้อมูลที่เปิดเผยโดยกิจการ เช่น รายงานประจำปี รายงานบูรณาการหรือเว็บไซต์ของกิจการ (Climent, 2014)

สำหรับประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เป็นเงินมากขึ้น โดยเฉพาะรายงานความยั่งยืน บริษัทจดทะเบียนในตลาดทุนไทยมีการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จึงทำให้ในปีพ.ศ. 2561

ประเทศไทยได้รับรางวัล United Nations Sustainable Stock Exchanges Market Transparency Award ในลำดับที่ 7 ของโลก นอกจากนี้ตลาดทุนของประเทศไทยยังเป็นที่หนึ่งของกลุ่มตลาดเกิดใหม่และตลาดในภูมิภาคเอเชียที่มีบริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนโดดเด่นที่สุด (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย [ตลท.], 2561ก)

ตลท. ผลักดันเรื่องความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดทุนไทยอย่างต่อเนื่อง โดยให้รางวัลบริษัทจดทะเบียนด้านความยั่งยืน (SET Sustainability Awards) มีการพัฒนารายชื่อหุ้นยั่งยืน (Thailand Sustainability Investment: THSI) และจัดทำดัชนีความยั่งยืน (SETTHSI Index) ขึ้นเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2561 นอกจากนี้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ตลท. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนตลาดทุน ประกอบด้วย One Stop Service, One Report และ One ESG โดย ESG เป็นหนึ่งในนโยบายหลัก ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการรวมศูนย์การพัฒนา ESG ในบริษัทจดทะเบียน จะมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาของภาคส่วนต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางเดียวกันและมีการบูรณาการร่วมกัน เพื่อเน้นให้เกิดการปฏิบัติจริง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ [ก.ล.ต.], 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าการส่งเสริมความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเป็นเรื่องที่บริษัทจดทะเบียนและผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ ในบทความนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงเกณฑ์การจัดทำ การประเมินความยั่งยืน พัฒนาการของรายงานเพื่อความยั่งยืนในประเทศไทย และบทบาทของคณะกรรมการบริษัท และนักบัญชีต่อการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน

ความหมายของรายงานเพื่อความยั่งยืนและความเกี่ยวข้องกับรายงานอื่น

Global Reporting Initiative (GRI) เป็นองค์กรสากลอิสระที่ไม่แสวงหากำไร และเป็นผู้ริเริ่มการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ได้อธิบายความหมายของรายงานความยั่งยืนไว้ว่า เป็นรายงานที่เผยแพร่โดยบริษัทหรือองค์กรเกี่ยวกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานประจำวัน รายงานนี้จะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าขององค์กรและบรรษัทภิบาล และแสดงความเชื่อมโยงระหว่างกลยุทธ์ของกิจการและความรับผิดชอบต่อความยั่งยืนต่อเศรษฐกิจในระดับสากล ส่วนตลท. (2561ค, หน้า 8) ให้นิยามของคำว่า “ความยั่งยืน หมายถึง ความยั่งยืนของบริษัทจากการดำเนินธุรกิจโดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในกระบวนการดำเนินธุรกิจหลักของบริษัท ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอก *ไม่รวมถึงโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือหรือการบริจาคแบบให้เปล่า หรือโครงการด้านการตลาดที่มุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบธุรกิจหลักของบริษัท (CSR after process)*” ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน (Sustainability Disclosure) หรือรายงานเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Report) ครอบคลุมการเผยแพร่และรายงานข้อมูลผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและบรรษัทภิบาลขององค์กรหรือธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการดำเนินธุรกิจระยะยาวและเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ธุรกิจกำหนดไว้ โดยแบ่งเป็นสามมิติ และมีตัวอย่างประเด็นที่สำคัญดังนี้

สิ่งแวดล้อม (Environment) กิจการตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับนโยบายและกระบวนการทำงานในองค์กร การ

วางแผนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หากกิจการมีการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กิจการต้องฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบนั้น

สังคม (Social) กิจการคำนึงถึงผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการ หรือสิทธิมนุษยชน เช่น มีนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ สนับสนุนลูกค้าให้มีการปฏิบัติต่อพนักงานอย่างเหมาะสม รวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้เติบโตอย่างยั่งยืน

บรรษัทภิบาล (Governance) กิจการมีการกำกับดูแลกิจการที่เหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีแนวทางการบริหารความเสี่ยง ต่อต้านทุจริตและคอร์รัปชัน มีการดูแลผู้มีส่วนได้เสีย อย่างเท่าเทียมกันอย่างถูกต้อง รายงานเพื่อความยั่งยืนมีความแตกต่างจากรายงานความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจาก รายงานเพื่อความยั่งยืน เป็นรายงานที่อธิบายถึงประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล ของบริษัท (รัตน์วลี อนันตนาพันธ์, 2560) โดยข้อมูลในรายงานนี้จะแสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนของการประกอบกิจการ ดังนั้น รายงานนี้จึงเป็นให้ข้อมูลกับนักลงทุนมากกว่า ในขณะที่รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมจะกล่าวถึงการดำเนินงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่มุ่งเน้นจะสื่อสารข้อมูลให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียกับบริษัท โดยลักษณะของความรับผิดชอบต่อสังคมจะเน้นที่กระบวนการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการทำงานและผลของการทำงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมนี้จะสะท้อนออกมาในรายงานเพื่อความยั่งยืน

สำหรับรายงานทางบูรณาการ มีวัตถุประสงค์หลักในการรวบรวมข้อมูลสำคัญด้านต่าง ๆ ขององค์กรไว้ในรายงานฉบับเดียว เพื่ออธิบายว่ากิจการสร้างมูลค่าได้อย่างไร รายงานนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ เช่น

พนักงาน ลูกค้า คู่ค้า ผู้ร่วมธุรกิจ ชุมชน และกลุ่มผู้บังคับใช้กฎ เป็นการสื่อสารอย่างกระชับ เพื่ออธิบายถึงกลยุทธ์ของกิจการ บรรษัทภิบาล ผลการปฏิบัติงานและแผนอนาคตของกิจการ และมีการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจการกับสภาพแวดล้อมภายนอกและความเชื่อมโยงกับทุนต่าง ๆ ได้แก่ เงินทุน ทุนปัจจัยพื้นฐานในการผลิต ทุนทางปัญญา ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางธรรมชาติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของกลยุทธ์ ทุน และผลการปฏิบัติงาน ในภาพรวม รายงานทางบูรณาการ จะมีความคล้ายคลึงกับรายงานเพื่อความยั่งยืนเพียงส่วนเดียว คือ ด้านบรรษัทภิบาล โดยรายงานทางบูรณาการต้องแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างบรรษัทภิบาลในปัจจุบันได้สนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของกิจการในระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาวอย่างไร (The International Integrated Reporting Council [IIRC], 2013)

เกณฑ์การจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน

ในปัจจุบันมาตรฐานสำหรับการเปิดเผยข้อมูลและการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืนมีอยู่หลายแนวทาง ซึ่งแนวทางที่ได้รับการยอมรับที่สุดคือ กรอบการจัดทำรายงานขององค์กรแห่งความริเริ่มว่าด้วยการรายงานสากล (GRI Sustainability Reporting Standards) เนื่องจากมีตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับแต่ละธุรกิจและความสนใจของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งทำให้สะดวกแก่กิจการในการรายงาน อีกทั้งไม่ได้จำกัดช่องทางการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนเพียงแคในรายงานประจำปี กิจการจึงสามารถเปิดเผยข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัท ในรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมหรือรายงานความยั่งยืนก็ได้

สำหรับมิติของสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล World Federal of Exchanges เสนอ 30 ตัววัด (Metric) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเปิดเผยข้อมูลของ GRI ตามตารางที่ 1 ใน

ภาคผนวก และสำหรับเกณฑ์การประเมินโดยตลท. ประกอบด้วย 3 มิติ แต่เป็นทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม และแบ่งเป็นหมวดหมู่ย่อย 19 หมวดหมู่ ตามตารางที่ 2 ในภาคผนวก

การประเมินความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในระดับสากล

ในต่างประเทศมีการจัดทำดัชนีด้านความยั่งยืนจากกลุ่มผู้จัดทำดัชนีชั้นนำหลายแห่ง ดังนี้

- **Dow Jones Sustainability Indices (DJSI)** เป็นดัชนีที่ได้รับการพัฒนาร่วมกันระหว่าง S&P Dow Jones Indices และ RobecoSAM ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 การประเมินจะเลือกตัวอย่างจาก S&P Global BMI (ประมาณ 10,000 บริษัท) และคัดเลือกบริษัทจดทะเบียนที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดปรับด้วยการกระจายการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายย่อย (Free-Float Adjusted Market Capitalization) ไม่ต่ำกว่า 500 ล้านดอลลาร์ (ประมาณ 4,500 บริษัท) และเชิญให้บริษัทเหล่านี้เข้าร่วมตอบแบบประเมินความยั่งยืนในรูปแบบ Corporate Sustainability Assessment หากบริษัทที่ได้รับเชิญไม่ทำแบบประเมิน RobecoSAM จะประเมินให้จากข้อมูลที่เปิดเผยเป็นการทั่วไป ในการประเมินจะใช้ทั้งตัวชี้วัดทั่วไปและตัวชี้วัดเฉพาะแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ปัจจุบันได้มีการแบ่งกลุ่มเป็น 61 กลุ่มอุตสาหกรรม โดยดัชนี DJSI นี้จะประกอบไปด้วยบริษัทที่มีคะแนนการประเมินสูงสุดในระดับร้อยละ 10 ของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม (RobecoSAM, 2019) สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า (2561) รายงานว่า ในปีพ.ศ. 2561 มีบริษัทในประเทศไทยจำนวน 20 บริษัท เป็นสมาชิกของดัชนี DJSI Emerging Market และมีบริษัทไทยจำนวน 9 บริษัท เป็นสมาชิกของดัชนี DJSI World ได้แก่

1. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) (SCB)

2. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) (KBANK)
3. บมจ. ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม (PTTEP)
4. บมจ. ปตท. (PTT)
5. บมจ. ซีพี ออลล์ (CPALL)
6. บมจ. ไทยเบฟเวอเรจ
7. บมจ. พีทีที โกลบอล เคมิคอล (PTTGC)
8. บมจ. ปูนซิเมนต์ไทย (SCC)
9. บมจ. เซ็นทรัลพัฒนา (CPN)

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสนใจว่า มี 6 บริษัทที่ได้รับคะแนนสูงสุดใน 6 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่

1. บมจ. ไทยเบฟเวอเรจ: อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม
2. บมจ. บานปู (BANPU): อุตสาหกรรมถ่านหินและเชื้อเพลิงพลังงาน
3. บมจ. ไออาร์พีซี (IRPC): อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันและก๊าซและการตลาด
4. บมจ. ปตท. (PTT): อุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซขั้นต้น
5. บมจ. ทรู คอร์ปอเรชั่น (TRUE): อุตสาหกรรมสื่อสารและโทรคมนาคม
6. บมจ. ไทยยูเนี่ยน กรุ๊ป (TU): อุตสาหกรรมอาหาร

- **MSCI ESG Indexes** เป็นการประเมินความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนโดย MSCI ESG Research ซึ่งเริ่มจัดทำดัชนีนี้มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 วิธีการประเมินเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ภายใต้ MSCI Global Investable Market Indexes (GIMI) (แต่ไม่รวมถึงกิจการที่ประกอบธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี เช่น ธุรกิจประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การพนัน ยาสูบ พลังงานนิวเคลียร์ และอาวุธ MSCI โดย ESG Research จะประเมินใน 37 ประเด็น ซึ่งแบ่งเป็นสามด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม) ทรัพยากรธรรมชาติ มลพิษและของเสีย โอกาสด้านสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสังคม) ทรัพยากรมนุษย์

ภาระที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ การคัดค้านโดยผู้มีส่วนได้เสีย โอกาสทางสังคมแล 3) ด้านบรรษัทภิบาล การประเมินจะอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลจากบริษัท ข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ งานวิจัยจากสถาบันการศึกษา ฐานข้อมูลออนไลน์ ข่าวจากสื่อต่างประเทศและสื่อท้องถิ่น และรายงานหรือบทสัมภาษณ์จากกลุ่ม NGO นอกจากนี้ บริษัทยังสามารถให้ความเห็นต่อรายงานสรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นและสามารถเพิ่มเติมเอกสารเพื่อประกอบการประเมินได้ในระยะเวลาที่กำหนด ในการประเมิน MSCI จะให้เรตติ้ง 7 ระดับ ตั้งแต่ระดับที่ดีที่สุด “AAA” “AA” “A” “BBB” “BB” “B” และระดับแย่มากที่สุด “CCC” โดยบริษัทที่ได้ระดับตั้งแต่ “BB” จะสามารถอยู่ใน “กลุ่มMSCI ESG Leaders Indexes) MSCI, 2019(

- **FTSE4Good Index** ประเมินโดย FTSE Russell เป็นดัชนีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 ดัชนีนี้ใช้ข้อมูลที่มาจาก FTSE Russell’s ESG Rating และข้อมูลอื่น ๆ การประเมิน FTSE Russell’s ESG Rating จะประเมินบริษัทใน FTSE All-Share Index เฉพาะบริษัทที่ไม่เป็นบริษัทผลิตสินค้าประเภทยาสูบ อาวุธหรือส่วนประกอบของอาวุธ และถ่านหิน โดยอาศัยข้อมูลจากรายงานประจำปี เว็บไซต์ของบริษัท และข้อมูลที่มีการเผยแพร่อื่น ๆ การประเมินจะใช้ตัวชี้วัดทั่วไปและตัวชี้วัดเฉพาะตามกลุ่มอุตสาหกรรม ในประเด็นหลักสามประเด็น ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล โดยมีตัวชี้วัดมากกว่า 300 ตัวซึ่งนำไปใช้ในกิจการที่มีความเสี่ยงด้าน ESG แตกต่างกันไป ในปีพ.ศ. 2561 มีการประเมิน FTSE Russell’s ESG Rating ให้แก่หลักทรัพย์มากกว่า 4,000 หลักทรัพย์ ในตลาดที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาจำนวน 47 ประเทศ บริษัทที่จะอยู่ใน FTSE4Good Index ได้นั้นต้องได้คะแนน ESG มากกว่าหรือเท่ากับ 3.1 จาก 5 ในตลาดที่พัฒนาแล้ว และมากกว่าหรือเท่ากับ 2.5 จาก 5 ในตลาดที่กำลังพัฒนา (FTSE Russell, 2018) ซึ่งในปีพ.ศ. 2561 มีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ประเทศไทยเป็นสมาชิกของดัชนีความยั่งยืน FTSE4Good Emerging Index ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยแถบเอเชียมีการจัดทำดัชนีความยั่งยืน เช่น ดัชนี FTSE4Good Bursa Malaysia Index ของ Bursa Malaysia Stock Exchange ร่วมกับ FTSE Russell, ดัชนี SGX ESG Transparency/Leader Index ของ Singapore Stock Exchange, ดัชนี KRX ESG Leader 150 Index ของ Korea Stock Exchange, ดัชนี Hang Seng Corporate Sustainability Index ของ Hong Kong Stock Exchange และดัชนี S&P/TOPIX 150 ESG Index ของ Tokyo Stock Exchange เป็นต้น (วารคมณ ภัทรเสน, 2562)

การพัฒนาของการรายงานเพื่อความยั่งยืนในประเทศไทย

ในระดับนานาชาติ รายงานดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นที่ชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จากการที่สหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการวางกรอบการทำงานเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนฉบับใหม่ และได้รับการเห็นชอบจากชาติสมาชิก 193 ประเทศ ซึ่งส่งผลให้บริษัทขนาดใหญ่ต้องรายงานข้อมูลเพื่อความยั่งยืนของกิจการสำหรับในประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2556 ก.ล.ต. ริเริ่มแนวคิดที่จะให้บริษัทที่ออกหลักทรัพย์แสดงข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม นโยบายและการดำเนินการของบริษัทที่แสดงว่าได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และผู้ที่เกี่ยวข้อง ไว้ในแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์ (แบบ 69-1) แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี (แบบ 56-2) (ก.ล.ต., 2556) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้สอดคล้องกับแนวทางของตลท. ที่ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนของบริษัท

สำหรับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนับว่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีพ.ศ. 2556 ซึ่งตลาดได้กำหนดให้เป็นช่วงเวลาแห่งการบูรณาการ Corporate Governance (CG) และ CSR เพื่อมุ่งสู่ Sustainability ตลาดได้สร้างแนวปฏิบัติเรื่อง ESG ในกระบวนการธุรกิจ และสนับสนุนบริษัทจดทะเบียนเข้าร่วมการประเมินโดย DJSI ในปีพ.ศ. 2561 ตลาดหุ้นไทยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยการจัดอันดับของ Corporate Knights ซึ่งเป็นบริษัทในประเทศแคนาดาที่รายงานธุรกิจที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ร่วมกับสถาบันการลงทุน AVIVA ได้จัดอันดับการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ 35 ประเทศ จำนวน 4,300 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทที่มีรายได้สูงกว่าหนึ่งพันล้านเหรียญสหรัฐ เกณฑ์ในการพิจารณาจะประเมินจากการเปิดเผยข้อมูลใน 7 ประเด็น ได้แก่ อัตราการลาออกของพนักงาน การใช้พลังงาน การใช้น้ำ การจัดการของเสีย การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก อัตราการบาดเจ็บจากการทำงาน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ผลการรายงานในปีพ.ศ. 2561 พบว่าตลาดหลักทรัพย์ OMX Nordic Helsinki ประเทศฟินแลนด์ เป็นตลาดอันดับหนึ่งในการเปิดเผยข้อมูลโดยมีระดับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนอยู่ที่ร้อยละ 96.70 (Yow, 2018) ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 7 โดยมีระดับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลอยู่ที่ร้อยละ 73.10 ซึ่งเป็นตลาดหลักทรัพย์เพียงแห่งเดียวจากเอเชียและเป็นตลาดหลักทรัพย์จากระบบเศรษฐกิจของตลาดเกิดใหม่ (Emerging Markets) หนึ่งในสองแห่งที่อยู่ใน 10 ลำดับแรก (ตลาด., 2561ก)

การประสบความสำเร็จของการเปิดเผยข้อมูลเพื่อความยั่งยืนของบริษัทในกลุ่มตลาด

¹ SDGs เป็นแนวทาง (Blueprint) ที่กำหนดโดยสหประชาชาติ มีเป้าหมายเพื่อการมีสิ่งที่ดีและมีอนาคตที่ยั่งยืนสำหรับทุกคน โดยได้กล่าวถึงความท้าทายทั่วโลกที่ทุกคนเผชิญหน้ารวมถึงความยากจน ความไม่เท่าเทียมกัน สภาพอากาศ ความเสื่อมโทรมของ

หลักทรัพย์ในประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย (ราชอาณาจักรนอร์เวย์ สาธารณรัฐฟินแลนด์ และราชอาณาจักรสวีเดน) เกิดขึ้นจากการกำหนดให้บริษัทต้องจัดทำรายงานที่สอดคล้องกับมาตรฐาน GRI มีการเผยแพร่แนวปฏิบัติการรายงานความยั่งยืน (ESG reporting) และมีการสร้างแพลตฟอร์มข้อมูลด้านความยั่งยืน (Nordic Sustainable Investment Platform: NordSIP) ถึงแม้ว่าในประเทศไทยจะมีแนวปฏิบัติ การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เช่น ในแบบ 69-1, 56-1 และ 56-2 ทว่าการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนในประเทศไทยยังคงเป็นไปโดยความสมัครใจ

สำหรับบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย ตลาด. (2555) ได้ส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลหรือรายงาน ESG ตามกรอบการรายงาน 3 แนวทาง ดังนี้ 1) SET Sustainability Guidelines and Report เป็นแนวปฏิบัติด้านการดำเนินงานและรายงานความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดของ Sustainable Development Goals (SDGs)¹, GRI และ THIS เหมาะสำหรับบริษัทจดทะเบียนที่เริ่มต้นในการจัดทำรายงาน 2) Global Reporting Initiative (GRI) เป็นมาตรฐานรายงานความยั่งยืนระดับสากลที่เป็นที่ยอมรับทั้งธุรกิจและผู้ลงทุนทั่วโลก เหมาะสำหรับองค์กรที่ต้องการมี Checklist ด้านความยั่งยืน และ 3) International Integrated Reporting Council (IIRC) เป็นแนวทางและกรอบการรายงานที่แสดงถึงคุณค่าของธุรกิจระยะยาว โดยเน้นวัด Return on Investment เหมาะสำหรับองค์กรขนาดใหญ่ที่ต้องการใช้ข้อมูลในการบริหารองค์กรและการลงทุน (รัตนวลี อนันตนานนท์, 2560)

สภาพแวดล้อม ความเจริญ และสันติสุขและความยุติธรรม ซึ่งมีเป้าหมายรวมกันในระดับสากลเพื่อไม่ให้มีประเทศใดถูกทอดทิ้ง โดยกำหนดให้บรรลุเป้าหมายรวมกันในปีค.ศ. 2030

การลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsibility Investment)

การลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบ หมายถึง การให้เงินทุนแก่บริษัทที่สร้างมูลค่าด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาลในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าทั้งเป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน การลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบมีหลายรูปแบบและมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามลักษณะของการจัดรูปแบบการลงทุน (Portfolio composition) ส่วนการลงทุนอย่างยั่งยืน (Sustainable investment) ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบ และเป็นการให้เงินทุนแก่บริษัทที่สร้างความยั่งยืนในระยะยาว หรือจะสามารถสร้างความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องในอนาคต อีกนัยหนึ่ง การลงทุนอย่างยั่งยืน จะหมายถึง การเลือกไม่ลงทุนในบริษัทที่เป็นภัยต่อการสร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในระยะยาว เช่น อุตสาหกรรมถ่านหิน เป็นต้น (University of Cambridge Institute for Sustainability Leadership [CISL], 2019) การลงทุนอย่างมีความรับผิดชอบได้รับความนิยมจากนักลงทุนเป็นอย่างมาก ณ ปีค.ศ. 2018 การลงทุนประเภทนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกามีมูลค่าสูงถึง 12 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (USSIF, 2018)

ในประเทศไทย ตลท. (2561ข) ได้พัฒนารายชื่อหุ้นยั่งยืน หรือ Thailand Sustainability Investment (THSI) เป็นครั้งแรกในพ.ศ.ปี 2558 ต่อมาในปี 2561 ตลท.จัดทำดัชนีความยั่งยืน (Thailand Sustainability Investment: SETTHSI Index) เพื่อส่งเสริมการลงทุนในหุ้นที่ยั่งยืนแก่นักลงทุนที่สนใจลงทุนระยะยาวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่ไปด้วย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกหุ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือตลาดเอ็มเอไอที่อยู่ในTHSI ดังนี้

1. บริษัทจดทะเบียนตอบแบบประเมินความยั่งยืน และผ่านเกณฑ์แบบประเมินความยั่งยืนซึ่งได้

คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 ของคะแนนในแต่ละมิติ ESG หรือเป็นบริษัทจดทะเบียนอยู่ใน DJSI

2. เป็นบริษัทจดทะเบียนและเข้าซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมากกว่าเท่ากับ 6 เดือน
3. มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capital) มากกว่าหรือเท่ากับ 5,000 ล้านบาท
4. มีสัดส่วนผู้ถือรายย่อย (Free-Float) มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 20 ของทุนชำระแล้ว
5. มีจำนวนหุ้นของบริษัทที่ซื้อขายในแต่ละเดือนมากกว่าเท่ากับร้อยละ 0.5 ของจำนวนหุ้นจดทะเบียนของบริษัทเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 9 ใน 12 เดือน (หรือไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของระยะเวลาซื้อขายของบริษัท)

จากเกณฑ์ข้างต้นพบว่า ในปีแรกนี้ ตลท. ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูล ESG ในบริษัทขนาดใหญ่ มีการซื้อขายคล่อง และมีกลุ่มผู้ถือหุ้นรายย่อย อย่างไรก็ตาม ตลท.จะมีการทบทวนรายชื่อหุ้นดัชนีความยั่งยืน SETTHSI Index ในเดือนมกราคมและกรกฎาคม โดยมีบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในรายชื่อหุ้นยั่งยืนในปี 2561 จำนวน 79 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 73 บริษัท และตลาดเอ็มเอไอ จำนวน 6 บริษัท

ประโยชน์ของรายงานความยั่งยืน

ข้อมูลจากรายงานเพื่อความยั่งยืนบางส่วนเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถหาได้จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ หรือเป็นข้อมูลที่ใช้ไม่เคยคำนึงถึงมาก่อน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูล ESG จึงมีประโยชน์แก่บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. **กิจการ** ได้มีการวางแผนการในอนาคตและดำเนินงานไปในกรอบแนวทางอันที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อกิจการ ลดปัญหาด้านการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยการปฏิบัติงาน

และการรายงานให้สอดคล้องกับ ESG ทำให้กิจการลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นปัญหาต่อการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ MSCI ได้สนับสนุนว่า การจัดทำรายงานความยั่งยืนช่วยให้กิจการมองเห็นโอกาสการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการภายในให้มีประสิทธิภาพ

2. นักวิเคราะห์หลักทรัพย์และนักลงทุนสถาบัน มีข้อมูลเพื่อพิจารณาการลงทุนมากขึ้น เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ ESG ทำให้นักวิเคราะห์และนักลงทุนสามารถประเมินโอกาสและความเสี่ยงของกิจการได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้พยากรณ์ความยั่งยืนของผลประกอบการของกิจการได้อีกด้วย Principles for Responsible Investment (PRI) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของสหประชาชาติสนับสนุนให้นักลงทุนและนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ใช้ข้อมูล ESG โดยมีหลักการข้อแรก คือ การนำประเด็นด้าน ESG มาประกอบการวิเคราะห์และการตัดสินใจลงทุนพบว่า ในปี 2561 มีนักลงทุนสถาบันทั่วโลกจำนวน 1,961 แห่ง ลงนามสนับสนุนหลักปฏิบัติการลงทุนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (กองทุนบำนาญ บำนาญข้าราชการ [กบข.], 2561) สำหรับในประเทศไทยบริษัทหลักทรัพย์จัดการลงทุนเกือบทุกแห่งมีกองทุนที่มีนโยบายการลงทุนในบริษัท ESG

3. นักลงทุนรายย่อย รายงาน ESG ทำให้นักลงทุนเข้าใจได้ว่าได้สนับสนุนเงินลงทุนแก่กิจการที่ไม่เป็นปัญหาต่อเศรษฐกิจ ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของตลาดหลักทรัพย์ที่สนับสนุนให้นักลงทุนที่รับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility Investors) รายงาน ESG ยังเป็นช่องทางในการสื่อสารข้อมูลและแผนการดำเนินงานของกิจการให้นักลงทุนรายย่อย เนื่องจากหนึ่งในหลักเกณฑ์ของTHSI ต้องเป็นบริษัทที่มีการกระจายการลงทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นรายย่อย และหากนักลงทุนได้ลงทุนตามข้อมูล EGS

ทำให้นักลงทุนได้ผลตอบแทนที่สูงกว่าปกติการศึกษาโดยตลท. (2561ข., 2560) พบว่า ปีพ.ศ. 2561 (2560) อัตราผลตอบแทนเงินปันผลเฉลี่ยของหุ้นยั่งยืนอยู่ที่ ร้อยละ 3.91 (3.63) สูงกว่าอัตราผลตอบแทนเงินปันผลของตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยรวมซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3.62 (3.44) นอกจากนี้ ตลท.จัดทำข้อมูลราคาหลักทรัพย์ ดัชนี SETTHSI เพื่อให้นักลงทุนยังสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

4. พนักงานในองค์กร มีความตั้งใจในการทำงานให้แก่องค์กรที่ให้ความสำคัญต่อพนักงาน เคารพต่อสิทธิมนุษยชน มีความเท่าเทียมกัน สร้างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความโปร่งใส นอกจากนี้ พนักงานทราบถึงความมั่นคงในอาชีพเมื่อทำงานในองค์กรที่เน้นความยั่งยืน จากการสำรวจในปี 2561 บริษัทในประเทศไทยที่ได้ถูกจัดอันดับอยู่ใน DJSI World ยังเป็นสิบอันดับแรกที่คนรุ่นใหม่ต้องการเข้าทำงานด้วย² เช่น บมจ. ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม และบมจ. ปูนซิเมนต์ไทย เป็นต้น

5. คู่ค้าและลูกค้า มีความรู้สึกมั่นคงในการทำการค้ากับกิจการที่มีความยั่งยืน และได้สนับสนุนองค์กรที่รักษาสิ่งแวดล้อม และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

6. เจ้าหนี้ มีความมั่นใจในการเป็นแหล่งเงินกู้ให้แก่กิจการที่ดำเนินงานอย่างยั่งยืน เพราะกิจการเหล่านี้มีความสามารถในการประกอบการ มีความเสี่ยงด้านการดำรงอยู่น้อย เจ้าหนี้จึงเชื่อมั่นว่ากิจการจะสามารถชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนดเวลาได้

7. ผู้สอบบัญชี ได้ตระหนักถึงโอกาส ความเสี่ยง แผนการดำเนินงานของธุรกิจ และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการตรวจสอบได้ เช่น มีประเด็นใดที่ควรตรวจสอบเป็นพิเศษ หรือประเด็นใดที่ควรจะกล่าวถึงในวรรคเน้น นอกจากนี้

² ผลจากการสำรวจโดยบริษัท Universum ซึ่งเป็นบริษัทที่ทำวิจัยให้คำปรึกษาด้านทรัพยากรบุคคลระดับโลก ทำการสำรวจจาก

นักศึกษาไทย 4,749 คน จาก 23 สถาบันการศึกษา (<https://universumglobal.com/rankings/thailand/>)

ข้อมูลเกี่ยวกับ ESG จะช่วยในการกำหนดค่าบริการสอบบัญชีอีกด้วย

8. ชุมชนและสังคม การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับ ESG ทำให้ชุมชนและสังคมรอบ ๆ กิจการเข้าใจถึงการตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความอยู่รอดของกิจการกับความอยู่รอดของชุมชนและสังคมอันจะก่อให้เกิดการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนและสังคม

การเตรียมตัวของนักบัญชีและคณะกรรมการบริษัทต่อรายงานความยั่งยืน

แม้ว่าในประเทศไทยได้มีการเน้นให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำรายงาน ESG แต่ GRI แนะนำว่าทุกองค์กรทั่วโลกควรจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นธุรกิจประเภทใด ขนาดเท่าใดและอยู่ในอุตสาหกรรมไหน ดังนั้น ทุกภาคส่วนที่อยู่ในกิจการโดยเฉพาะนักบัญชีและคณะกรรมการบริษัทจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน

นักบัญชีต้องทราบว่ารายงานความยั่งยืนไม่ได้มีแต่ตัวเลขทางการเงินเท่านั้น นักบัญชีจึงต้องทำความเข้าใจต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อจัดเตรียมรายงาน ทำให้นักบัญชีต้องมีความรู้กว้างมากขึ้น เช่น ต้องทราบถึงกระบวนการทำงานของกิจการโดยละเอียด เนื่องจากต้องแสดงข้อมูลต่าง ๆ ที่ไม่ได้เป็นข้อมูลทางบัญชี โดยนักบัญชีต้องเข้าใจที่มาของข้อมูลเหล่านั้น นักบัญชีต้องเป็นผู้ที่ช่างสังเกตและมีตรรกะทราบถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จากการเลือกใช้วิธีการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ ของบริษัท ต้องเป็นผู้มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร การประสานงานภายในองค์กรเพื่อให้ได้ข้อมูลในการจัดทำรายงานความยั่งยืน สำหรับการประสานงานภายนอกองค์กรเป็นไปในรูปแบบของการปฏิบัติตามกฎหมายหรือแนวทางที่หน่วยงานนั้น ๆ กำกับดูแล หรือในลักษณะการนำเสนอรายงาน นักบัญชี

ต้องมีการติดตามการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และแนวทางการรายงาน เนื่องจากมีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดทำรายงานความยั่งยืนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี

คณะกรรมการบริษัท เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดทำ ESG ให้ประสบความสำเร็จเช่นกัน โดยในเกณฑ์การประเมิน GRI Standard Metrics (ตารางที่ 1) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของคณะกรรมการบริหารไว้ในข้อ E8 และ E9 ซึ่งมีคำถามเพื่อตรวจสอบว่า คณะกรรมการบริษัทได้มีการควบคุมดูแลและจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ หรือปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนหรือไม่ ดังนั้น คณะกรรมการบริษัทควรตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมเพื่อดำเนินธุรกิจโดยคำนึงผลกระทบในเรื่อง ESG มากขึ้น เช่น ใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการเกิดของเสียและมลภาวะ มีความเป็นธรรมต่อพนักงาน ต่อคู่ค้า สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อชุมชนและสังคม คณะกรรมการบริษัทควรดูแลการควบคุมภายในลดความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาเกี่ยวกับ ESG ปฏิบัติตามกฎหมายต่าง ๆ เช่น กฎหมายต่อต้านการคอร์รัปชัน นอกจากนี้ คณะกรรมการบริษัทควรจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ ESG มากขึ้น แม้ว่าจะมีแนวปฏิบัติต่าง ๆ สำหรับการจัดทำรายงานความยั่งยืนแล้ว แต่แนวทางเหล่านั้นเป็นเพียงข้อมูลที่เป็นพื้นฐาน แต่คณะกรรมการควรพิจารณาเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญสำหรับ ESG

ข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน

ก.ล.ต.และตลท.มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืนนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2555 ที่ได้นำแนวคิดจากสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเผยแพร่ในประเทศไทย แม้ว่าในปัจจุบันตลท.ได้จัดตั้งศูนย์

พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อสร้างรากฐานที่เข้มแข็งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย แต่พบว่าตลท.ยังให้ความสำคัญในการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืนเฉพาะในกลุ่มบริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะเห็นได้จากการจัดทำรายชื่อ Thailand Sustainability Investment (THSI) อาจเป็นการเลือกแบบที่ไม่มีกระจายตัว (Self-Selection/ Selection Bias) เนื่องจากการคัดเลือกจากบริษัทจดทะเบียนที่สมัครใจเข้าร่วมตอบแบบประเมินความยั่งยืน โดยบริษัทจดทะเบียนที่ผ่านการคัดเลือกในรายชื่อหุ้นยั่งยืนต้องมีคะแนนจากการตอบแบบประเมินความยั่งยืนอย่างน้อยร้อยละ 50 ในแต่ละมิติของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจซึ่งรวมถึงบรรษัทภิบาล หรือเป็นบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสมาชิกของ DJSI รวมทั้งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ทำให้บริษัทที่มีขนาดใหญ่ได้รับคัดเลือก ผู้เขียนจึงขอเสนอให้ตลท.จัดทำเกณฑ์เพื่อประเมินระดับคะแนนของทุกบริษัทในตลาดหลักทรัพย์จากข้อมูลที่บริษัทมีการเผยแพร่ต่อสาธารณะ ซึ่งจะเหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่นักลงทุนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้

นอกจากนี้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นการประเมินข้อมูลรายงานความยั่งยืนที่เผยแพร่ต่อสาธารณะทำให้ตลท.และก.ล.ต. สามารถนำไปพัฒนากรอบแนวคิดการนำเสนอข้อมูลในรายงานที่ชัดเจน และเหมาะสมสำหรับแต่ละอุตสาหกรรม ผู้เขียนเสนอให้ผู้กำกับดูแลศึกษาถึงวิธีการเปิดเผยข้อมูลว่ารูปแบบใดจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลและลดภาระของผู้จัดทำข้อมูลที่สุทธระหว่างเปิดเผยเป็นรายงานแยกต่างหาก หรือรวมอยู่ใน 56-1 หรือรวมอยู่ในรายงานประจำปี และช่วงเวลาการเผยแพร่ รวมทั้งความสม่ำเสมอและความเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูล

แม้ว่าตลท. มีการส่งเสริมความรู้ในรูปแบบคลิป หนังสือ บทความ และจัดทำโครงการอบรมเพื่อการจัดทำรายงานความยั่งยืน แต่การอบรมดังกล่าวเป็นการอบรมแก่พนักงานที่มีหน้าที่ให้การจัดทำรายงานเป็นระดับพื้นฐาน และระดับปฏิบัติการ ดังนั้นตลท.จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับรายงานความยั่งยืนให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กรรมการบริษัท ผู้จัดการกองทุน ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ ผู้แนะนำการลงทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน ให้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้รายงานความยั่งยืน โดยอาจร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านี้

บทสรุป

การรายงานเพื่อความยั่งยืนได้เริ่มเป็นที่นิยมในต่างประเทศเมื่อประมาณสิบกว่าปีที่ผ่านมา โดยพบว่าประเทศที่มีความค้ำถึงสิ่งแวดล้อม เช่น ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียได้ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง แม้ว่าประเทศไทยเพิ่งเริ่มรับแนวคิดการเปิดเผยข้อมูล ESG อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2558 แต่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ก็สามารถทำได้ดีทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ทั้งนี้เนื่องจากก.ล.ต.และตลท.ได้สนับสนุนให้บริษัทจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน ทั้งในรูปการเชิญชวนการเข้าร่วมการประเมินความยั่งยืน และการจัดทำดัชนีบริษัทที่มีความยั่งยืน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานความยั่งยืนจึงควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน

ตารางที่ 1 วัตถุประสงค์ ESG ตามแนวคิด World Federal of Exchanges

สิ่งแวดล้อม (Environment)	สังคม (Social)	บรรษัทภิบาล (Governance)
E1 ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	S1 อัตราค่าตอบแทนของประธานเจ้าหน้าที่บริหารต่อพนักงานอื่น	G1 ความหลากหลายของคณะกรรมการบริษัท
E2 ความเข้มข้นของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	S2 อัตราค่าตอบแทนของพนักงานแยกตามเพศ	G2 ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท
E3 ปริมาณการใช้พลังงาน	S3 อัตราการหมุนเวียนของพนักงาน	G3 ตอบแทนที่จ่ายให้คณะกรรมการบริษัทที่สัมพันธ์กับการเสริมสร้างความยั่งยืน
E4 ความเข้มข้นในการใช้พลังงาน	S4 สัดส่วนพนักงานแยกตามเพศ	G4 การรวมกลุ่มเพื่อการต่อรอง
E5 สัดส่วนการใช้พลังงานชนิดต่างๆ	S5 อัตราส่วนของพนักงานชั่วคราว	G5 จรรยาบรรณทางธุรกิจของคู่ค้า
E6 ปริมาณการใช้น้ำ	S6 การเลือกปฏิบัติต่อพนักงาน	G6 จรรยาบรรณทางธุรกิจและการต่อต้านการคอร์รัปชัน
E7 การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการของเสียและการนำกลับมาใช้ใหม่	S7 อัตราการบาดเจ็บ	G7 การรักษาข้อมูลเป็นความลับ
E8 การดูแลด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับสภาพอากาศ (การดูแลและพัฒนาระบบนิเวศ)	S8 ชีวอนามัยและความปลอดภัยทั่วไป	G8 การรายงานความยั่งยืน
E9 การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความยั่งยืนอื่น ๆ	S9 การใช้แรงงานเด็ก	G9 นโยบายการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน
E10 การลดความเสี่ยงเกี่ยวกับผลกระทบต่อสภาพอากาศ	S10 สิทธิมนุษยชน	G10 การให้ความเชื่อมั่นในการเปิดเผยข้อมูล

ที่มา: Global Reporting Initiative (GRI; 2008)

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมินการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน

เศรษฐกิจ	สิ่งแวดล้อม	สังคม
<ol style="list-style-type: none"> 1. บรรษัทภิบาล 2. จรรยาบรรณทางธุรกิจและการต่อต้านการทุจริต 3. การบริหารความเสี่ยงและภาวะวิกฤต 4. การระบุประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของธุรกิจ 5. การบริหารจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า 6. การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน 7. การดำเนินการด้านภาษี 8. นวัตกรรมทางธุรกิจและสังคม 	<ol style="list-style-type: none"> 9. การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม 10. การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม 11. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 12. ความหลากหลายทางชีวภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> 13. การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม 14. การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม และเคารพสิทธิมนุษยชน 15. การพัฒนาศักยภาพแก่พนักงาน 16. การดูแลพนักงาน 17. สุขภาวะและความปลอดภัยในสภาพแวดล้อมการทำงาน 18. การมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม 19. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

ที่มา: ตลท. (2561ค)

บรรณานุกรม

- Climent J., E., & Young, (EY). (2014). *Tomorrow's Investment Rules. Global Survey of Institutional Investors on Non-Financial Performance*. Retrived from <https://www.eycom.ch/en/Publications/20140502-Tomorrows-investment-rules-a-global-survey/download>.
- FTSE Russell. (2018). *FTSE4Good Index Series Pioneering global ESG indexes*. Accessed date: 25 May 2019 Retrived from <https://research.ftserussell.com/products/downloads/FTSE4Good-brochure.pdf>
- Global Reporting Initiative (GRI). (2008). *Mapping WFE ESG Metrics June 2018 to the GRI Standards*. Retrived from https://www.globalreporting.org/SiteCollectionDocuments/2018/Mapping_WFE-ESG-Metrics_GRIStandards .PDF
- MSCI. (2019). *MSCI Environmental, Social & Government (ESG) Indexes A Modern Approach to ESG Indexes*. Retrived from <https://www.msci.com/documents/1296102/12483943/ESG-Universal-cbr-en-February2019.pdf/cec2be3f-ae69-e5ed-0f83-3bc698b1e504>
- RobecoSAM. (2019). *DJSI index family*. Retrived from <https://www.robecosam.com/csa/indices/djsi-index-family.html>
- The International Integrated Reporting Council (IIRC.). (2013). *The International Integrated Reporting Framework*. Accessed date: 25 May 2019 Retrived from <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>
- University of Cambridge Institute for Sustainability Leadership (CISL). (2019). *What is responsible investment?.* Retrived from <https://www.cisl.cam.ac.uk/business-ction/sustainable-finance/investment-leaders-group/what-is-responsible-investment#section-5>
- USSIF. (2018). *Report on US Sustainable, Responsible and Impact Investing Trends 2018* Accessed date: 20 July 2019 Retrived from <https://www.ussif.org/files/Trends/Trends%202018%20executive%20summary%20FINAL.pdf>
- Yow, M. (2018). *Nasdaq Helsinki leads ranking of world's stock exchanges on sustainability disclosure*. Retrived from <https://www.corporateknights.com/reports/2018-world-stock-exchanges/helsinki-leads-ranking-worlds-stock-exchanges-sustainability-disclosure-15414364/>
- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.). (2561). *ทำไรรยังยืนด้วย ESG*. เข้าถึงได้จาก https://www.gpf.or.th/cgi-bin/CMS/journal/journal_f_157.pdf

- คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2556). *คู่มือการจัดทำแบบแสดงรายการข้อมูล แบบ 56-1 แบบ 69-1*. เข้าถึงได้จาก <https://www.sec.or.th/TH/Documents/ShareGuide/6153s.pdf>
- คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.), (2562). *ก.ล.ต. และตลาดหลักทรัพย์ฯ แฉลงผลการหารือความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนตลาดทุน*. เข้าถึงได้จาก [https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx? SECID=7484](https://www.sec.or.th/TH/Pages/News_Detail.aspx?SECID=7484)
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.). (2555). *แนวทางการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/publication/files/sustainability_report.pdf
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.). (2560). *Thailand Sustainability Investment สร้างโอกาสการลงทุนด้วยหุ้นยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/sri/thsi_2017.html
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.). (2561, ก). *SET News: UN ประกาศตลาดหลักทรัพย์ไทยคว้ารางวัล Market Transparency Award หนึ่งเดียวในกลุ่มตลาดเกิดใหม่และเอเชีย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.set.or.th/set/newsdetails.do?newsId=15404245894961&sequence=2018094487&language=th&country=TH>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.). (2561ข). *Thailand Sustainability Investment สร้างโอกาสการลงทุนด้วยหุ้นยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/sri/tsi_p1.html
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.). (2561ค). *เกณฑ์และคู่มือการเข้าร่วมการประเมินความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียน ประจำปี 2561*. เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/sri/files/awards2018_criteria.pdf
- รัตน์วลี อนันตนาพันธ์. (2560). *การรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียน เครื่องมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม*. เข้าถึงได้จาก http://www.sepo.go.th/pes/assets/document/file/SET_Presentation_Khun%20Ratvalee_20171127.pdf
- วรางคณา ภัทรเสน. (2562). *บริษัทจดทะเบียนไทย กับการดำเนินงานด้านความยั่งยืน*. เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/publication/files/2019_vol01_listedCompanySucess4.pdf
- สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า. (2561). *ประกาศผล DJSI 2018 บริษัทไทยท็อปฟอร์มขึ้นที่ 1 “บริษัทยั่งยืน” ของโลกใน 6 อุตสาหกรรม* เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2018/09/thai-djsi2018-listed-companies>